

Tren XI. (Fraszka cnota! - powiedział Brutus porażony...)



JAN KOCHANOWSKI

TRENY

Tren XI¹

«Fraszka cnota»², powiedział Brutus porażony³.

Fraszka, kto sie przypatrzy, fraszka z każdej strony.

Kogo kiedy pobożność jego ratowała?

Kogo dobroć przypadku złego⁴ uchwala?

Nieznajomy⁵ wróg⁶ jakiś miesza ludzkie rzeczy⁷,

Nie mając ani dobrych, ani złych na pieczy⁸.

Kędy jego duch więnie⁹, żaden nie ulęże¹⁰:

Praw li, krzyw li¹¹, bez braku¹² każdego dosięże¹³.

A my rozumy swoje przedsię¹⁴ udać chcemy¹⁵,

Hardzi między prostaki¹⁶, że nic nie umiemy¹⁷.

Wspinamy się do nieba, Boże tajemnice

Upatrując¹⁸, ale wzrok śmiertelnej żrzenice¹⁹

Tępy na to; sny lekkie²⁰, sny płocze²¹ nas bawią²²,

Które się nam podobno²³ nigdy nie wyjawia.

Żałości, co mi czynisz? Owa²⁴ już oboje

Mam stracić — i pociechę, i baczenie²⁵ swoje?

¹W przypisach gwiazdką oznaczono wyrazy, które są używane do dziś, ale których znaczenie w *Trenach* jest odmienne od znaczenia obecnego. [przypis edytorski]

²*fraszka cnota* — cnota jest fraszką, cnota nic nie znaczy. [przypis redakcyjny]

³*Brutus porażony* — pokonany; Brutus, reprezentant cnót rzymskich, zabójca Juliusza Cezara (44 r. p.n.e.), został pokonany przez Oktawiana Augusta pod Filipi (42 r. p.n.e.). Po klęsce popełnił samobójstwo i miał wtedy powiedzieć: „O nędzna cnoto, byłaś tedy tylko słowem, a ja cię czciłem jako coś rzeczywistego, ty zaś byłaś niewolnicą Losu”. [przypis redakcyjny]

⁴*przypadku złego* — od złego przypadku. [przypis redakcyjny]

⁵*nieznajomy** (starop.) — nieznan. [przypis redakcyjny]

⁶*wróg** — tu: zła siła, diabelska siła, los, fatum, być może chodzi nawet o szatana. [przypis redakcyjny]

⁷*ludzkie rzeczy* (daw.) — sprawy ludzkie. [przypis redakcyjny]

⁸*na pieczy* (starop.) — w opiece (por. współczesne: mieć pieczę nad czymś). [przypis redakcyjny]

⁹*więnie* (forma starop.) — powieje, zawieje. [przypis redakcyjny]

¹⁰*nie ulęże* (forma starop.) — nie ulegnie w znaczeniu: nie schowa się, nie uchroni się. [przypis redakcyjny]

¹¹*praw li, krzyw li* (starop.) — czy to sprawiedliwy, czy to niesprawiedliwy. [przypis redakcyjny]

¹²*bez braku** (starop.) — bez wyboru, bez wyjątku. [przypis redakcyjny]

¹³*dosięże* (forma starop.) — dosięgnie. [przypis redakcyjny]

¹⁴*przedsię* (starop.) — mimo to, jednak. [przypis redakcyjny]

¹⁵*udać** — zalecić, przemycić coś, co nie ma prawdziwej wartości; *rozumy swoje przedsię udać chcemy*: przecieżyć chcemy udawać rozumnych, rozsądnych. [przypis redakcyjny]

¹⁶*hardzi między prostaki* — dumni między prostakami. [przypis redakcyjny]

¹⁷*że** — tu: choć. [przypis redakcyjny]

¹⁸*upatrując* — podpatrując. [przypis redakcyjny]

¹⁹*żrzenice* (starop. forma D. lp rodz. ż.) — żrenicy. [przypis redakcyjny]

²⁰*lekkie** (starop.) — posiadający małą wartość. [przypis redakcyjny]

²¹*płocze* (starop.) — niestały, posiadający małą wartość. [przypis redakcyjny]

²²*bawie** (daw.) — zaprzętać uwagę, tu: zwodzić. [przypis redakcyjny]

²³*podobno* (starop.) — może, prawdopodobnie. [przypis redakcyjny]

²⁴*owa* (starop.) — słowo wyrażające możliwość, że coś się stanie. [przypis redakcyjny]

²⁵*baczenie* (starop.) — rozum, rozsądek. [przypis redakcyjny]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z **Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur**.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na **Licencji Wolnej Sztuki 1.3**. Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w **Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur**. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/treny-tren-xi>

Tekst opracowany na podstawie: Jan Kochanowski, *Treny*, Drukarnia Łazarzowa, wyd. 2, Kraków, 1583

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska, Piotr Wilczek.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: **szczegóły na stronie Fundacji**.